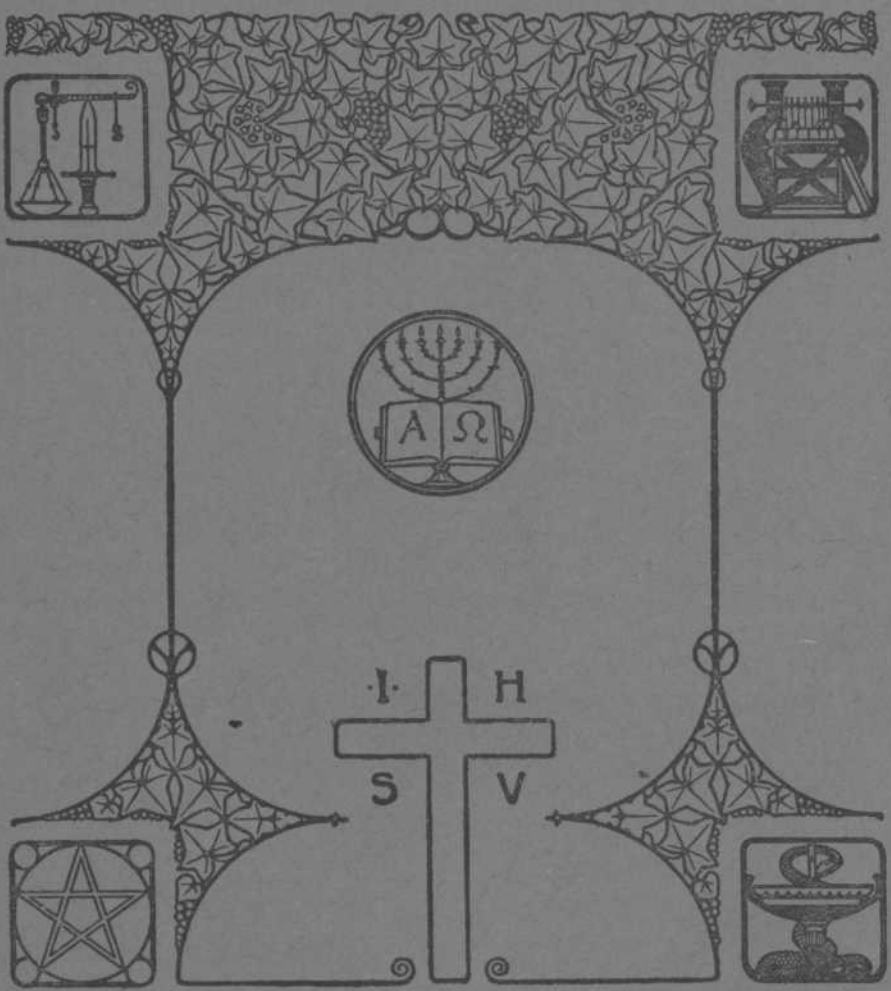
FRATERNITAS

GROOT-GEREFORMEERD STUDENTENBLAD

UITGAANDE VAN DE CORPORA · S·S·R / N·D·D·D & F·Q·I



ISINGS · ·1913

1 OCTOBER 1916. JAARGANG III. AFL. 10.

UNIV. LIB.
BIBLIOTH.
A·E·F·

REDACTIE:

L. A. VAN ANDEL, H. DOOYEWEERD, W. VAN GELDER
E. D. KRAAN, J. P. VERGOUWEN JR.

.....

MEDEWERKERS:

J. D. BOERKOEL, D. M. J. P. C. BREEBAART, D. J. VAN DOVEREN,
W. J. GOSLINGA, N. VAN DER LAAN, P. MINDERAA, A. POS,
W. STEUNENBERG, N. STUFKENS.

.....

INHOUD:

Non Scholae	REDACTIE	bladz. 129
Zonnedood	W. LE C.	„ 131
Lachneia (Een sproke)	H. DOOYEWEERD	„ 132
Ons Studentenleven	B.	„ 142
Corrigendum	REDACTIE	„ 144
De Meiden	BEN	„ 145
Rostra	W. v. G.	„ 146
„	TH. KUIPERS	„ 148
Ingezonden	FRATER	„ 151
In en om het Studentengilde	***	„ 155

Twee jaren oorlog. — Roomsch Studentenblad. — De zomervacantie der N. C. S. V. — De N. C. S. V. en de Modus-Vivendi.

.....

Behalve in den vacantie-tijd zal „Fraternitas" iederen 1sten en 15den van de maand uitkomen, ter grootte van minstens 12 bladzijden.

De **abonnementprijs** is *f* 1.50 per jaar, over welk bedrag in Mei wordt beschikt. Buitenland en Koloniën *f* 2.25 per jaar, voor het jaar 1916 zijn deze prijzen met 15 % verhoogd.

Opgaven van Abonnementen, Adresveranderingen en alles wat verder de verzending betreft, in te zenden aan den Uitgever.

Bijdragen, teekeningen, enz. te zenden aan den Secretaris:
J. P. VERGOUWEN JR., NIEUWE RIJN 28, LEIDEN.

Ruilnummers, en boeken ter recensie naar:
Redactie Fraternitas, Botersloot 128, Rotterdam.

Uitgever: J. H. DONNER te Rotterdam.
BOTERSLOOT 128. — TELEFOON 3778.

NON SCHOLAE . . .

Aan novieten en anderen.

Het is een oude geschiedenis *) en ze is bekend genoeg, maar het bepeinzen òver-waard. Van drie hovelingen, die elk hun eigen spreuk schreven: Wie de sterkste is! —

En de een noemde den *koning* den sterkste, want alle mensch gehoorzaamt hem en hij heerscht over het land en de zee. Hij verplettert zijn vijanden en voert hun goed als een buit weg. Ook betaalt men hem schatting en zijn woord is wet.

Maar de ander noemde den *wijn* sterker, want hij benevelt het verstand; hij brengt vroolijkheid en weet van geen droefheid of schuld — daarna doet hij de zwaarden trekken; ja, wie van den wijn opstaat weet niet wat hij doet.

En de derde noemde de *vrouwen* de sterkste — maar boven alle overwint de waarheid. Of heeft niet een vrouw den koning ter wereld gebracht; en al het volk, dat de aarde bewoont, is het niet uit hààr geboren? Ook heeft zij dien opgevoed, die wijngaarden plant, uit welke de wijn voortkomt. Ja, de menschen kunnen zonder de vrouwen niet zijn. Een man heeft zijn eigen vrouw liever dan vader en moeder. En velen zijn van hun zinnen beroofd om der vrouwen wil en zijn om harentwil tot slaven geworden.

Doch de *waarheid* is grooter en sterker dan die alle: de koning is ongerechtig, en de wijn is ongerechtig, en de vrouwen zijn ongerechtig. „Maar de waarheid blijft en is sterk in der eeuwigheid en zij leeft en heerscht in alle eeuwigheden."

* * *

De studententijd is *de* tijd van het zoeken naar de waarheid. Het is een bekend woord van Ibsen, dat wij „im wesentlichen die Aufgabe des Dichters haben: uns und andern Klarheit zu verschaffen über die zeitlichen und ewigen Fragen." Nu dan, wie onzer zichzelf eenigszins kent, zal toegeven, dat wij maar al te veel valsche goden daarbij aanhangen.

Want nu eens is het macht en aanzien bij de menschen, die ons trekt, en het goud verblindt ons — we steken tot over de knieën in armzalig materialisme, en heimelijk houdt egoisme ons gevangen.

Dan weer beheerscht ons die stemming van: Laat ons eten en

*) vgl. III Boek Esdre.

drinken en vroolijk zijn. Des Lebens Mai blüht einmal und nicht wieder! En het leven, dat kort is, dunkt ons zoo lang en schoon. Of wij gaan de vrouwen afgodisch vereeren, want wij zijn idealist: we trachten de sterren te grijpen met onze hand. Maar al onze theorieën — en daar zijn we sterk in — verdwijnen voor de waarheid.

Alleen de waarheid zal ons vrijmaken. Door haar leeren wij den geestelijken samenhang der dingen in ons en buiten ons onderscheiden. Zonder haar zou ook aan ons het woord Mephisto's in vervulling gaan: Sie werden die Teile in der Hand haben, aber das geistige Band wird ihnen auf immerdar fehlen.

Daarom, wij, die de „tristesses et sourires" van het studentenleven meenen te kennen — wij ouderen houden de armen uitgebreid om het jonge leven te ontvangen, dat zich onder ons scharen wil en we verblijden ons in het enthousiasme, waarmee men het rijke studentenleven ingaat. Maar we vergeten niet, dat we in het strijdperk getreden zijn, en dat het geldt zich te oefenen. Niet voor de school maar voor het leven leeren wij; en eerst dan is ons leven leven, wanneer wij in de waarheid wandelen.

Zoo zij dan dit ons welkomstwoord tot allen, die zich aangorden naar onze beginselen te leven, wat Johan de Witt zich tot lijfspreuk gekozen heeft: Ago quod ago. Dat woord van sta-vast: „Wat gij doet, doe het met al uwe kracht." En dat „Fraternitas" daarvan een krachtig getuigenis mocht zijn.

REDACTIE.



ZONNEDOOD.

We hebben overschoonen dag
Zien opgaan in nog schooner dood —

— — — — — — — — —

De zonne zag zich stervende
Een bloeiend bed gespreid
Van vloeiend parelmoer,
Waarop zich amberbrooze dood
Van zonnelach ging vleien. —

De lucht bleef blank,
De zee lag als mat-goud
Met een ivoren rand —
De zon zonk majesteit'lijk neer
Als een bruid's-blanke sluier. —

— — — — — — — — —

Nog nimmer zagen we zoo stil
De nacht zijn lief ontvangen,
In kalmer glorie heengedragen
Naar eeuwig-wachtend huis
De bruidsmaagd aller eeuwen. —

Scheveningen, Mei '15.

W. LE C.



LACHNEIA. (EEN SPROKE) *)

H. Dooyeweerd.

Het land van koning Lachnes is het land der wonderlijkste droomen, het is een land rondom omgeven door een krans van ondoordringbare bergen, die wegzinken in diepe neveling, waar eeuwige stilte heerscht.

Wie wakende gaat langs den zoom van dit gebergte, ziet slechts hemelhooge rotsen, die geen paden hebben en geen menschenvoet kan ze beklimmen. Maar als de avond aan den zwijmelenden horizont zijn rood licht doet ontbranden, schitteren de rotsen als bloedig robijn, heel aan den kruin welven zij met vlammigen rand den gezichtseinder, zoodat wijd in den omtrek men ziet hun kontouren. Nu zeggen de landslieden, dat dan Koning Lachnes gaat langs de eenzame wegen, onzichtbaar met een viool van wonderdiep geluid. Ik zeg onzichtbaar, want dit is zeker: Wie wakende gaat langs de zoom der rotsen ziet niets van Lachneia en haar bekoring. Maar de viool is van groote macht, haar tonen rijzen al sidderend op uit onbekende verten, ver over de brandende bergruggen, zij komen nader met gestadige zwelling van vreemd begeeren en cirkelen in breeden vlucht om het menschenkind, dat hen hoort, zooals een schaar duiven wel om hem vliegt met zijden slag van wieken. Zeven maal gaat over hem de golving der muziek, dan branden hem de oogen en hij ziet Lachnes, den god van het onzichtbare land, onbewegelijk staande in een sluier van wazig goud licht. Zijn borst is blank als ivoor, over zijn schouders valt de blauwige ravengloed zijner lokken, zijn beenen slank als de ranke schachten van Corintische zuilen, die luchtig opdragen het dak des gewijden tempels. Aanstonds spreidt hij voor zich uit de purperen plooien van zijn mantel, die hem eerst niet dekte en achter het koningskleed klinkt zijn stem: „Zoo gij mij zien wilt kom naderbij, mijn vriend, wat blijft gij staren zoo vreemd?" Dan ziet men hem weer in den sluier

*) De achtergrond van de hiervolgende sproke is deze: De ziener, in eigenwillige ascese zich heilig wanend, leert de poëzie kennen der zinnelijke genietingen. *Eutychia*, het schijngeluk uit het land van *Lachnes* voert hem rond in een wereld van onwerkelijkheid, zij tracht hem er toe te doen insluimeren en zijn hooge roeping te doen vergeten. *Amantos* weigert met haar te gaan tot het wellustige spel der nymfen, hij weigert bij haar in te droomen in het wuivende korenveld, hij wil wakende blijven aan hare zijde bij het meer *„Psyche"*. Als hij in eigen ziel blikt, vindt hij Eutychia niet, maar bemerkt, dat zij slechts schijn is. En nu beangstigt hem de vrees voor de werkelijkheid als haar begoocheling zal zijn voorbijgegaan. Dan komt het onvermijdelijke: het strafgericht van Koning Lachnes, dat Amantos nederwerpt van de rotsen (het tot inkeer komen bij het wijken der bekoring) en het verliezen der onwezenlijke Eutychia. De *zeven* tinten der ethers symboliseeren de verschillende zinnelijke genietingen.

van wazig goud licht, en in zijn oogen schittert de zachtblauwe vlam der verlokking. Weer rust de donkere viool aan zijn schouder en zooals hij daar staat rillend blank in zijn sluier van licht, en zijn lokken zachtwuivend in de weelderige waaiing des winds, trekken den luisteraar reeds nader de wonderwijde armen zijner muziek, die aangolft onweerstandelijk. Blauw omhult het menschenkind de neveling van Lachneia, hij zal gaan met den schoonen vorst den weg dien niemand kent door den hemelhoogen brand der rotsen naar de stad zijner heerschappij, die niet werkelijk is, maar stil verzonken in den sluier der droomen. Zoo zegt men, doet Lachnes, de vorst van het onzichtbare land.

Wie wakende gaat langs den zoom van het gebergte ziet slechts hemelhooge rotsen, die geen paden hebben en geen menschenvoet kan ze beklimmen.

* * *

Nu was er in het land een ziener, Amantos. Ieder kende hem, zooals hij des avonds over de wegen ging in donkeren mantel met een staf in de hand en zijn oogen vol verre mijmering. Wie hem zag voorbijgaande, groette eerbiedig en neigde het hoofd ter aarde, want elk beschouwde hem als een heilig man. Veel vage geruchten liepen over hem en zijn afkomst. Men zeide: Hij was een koningszoon van het Westen en leefde in een paleis met honderd spitse torens. Zijn dienaars hadden gouden pantsieren en schilden, purpervervig en sulferblauw en vergezelden hem op al zijn wegen. De zalen in zijn paleis waren van wondere pracht, de wanden schitterden als ingelegd paarlemoer, de vloeren waren bekleed met huiden van het edelste wild dat Amanto's boog getroffen had in de donkere eikenwouden. En steeds brandden in zijn zalen de zilveren luchters met welriekende zachte kaarsen en weerklonk er de klank der muziek van de feestmalen, waarin hij aanzat met zijn jonge ridders. Doch eens op een dag, waren de luchters gedoofd en de stem der vroolijkheid zweeg. Alleen was Amantos uitgegaan bij het vallen der duisternis en hij keerde niet weer onder zijn ridders; men zocht hem overal tusschen de rotsen en in donkere bosschen, men riep zijn naam en de koning zelve trok mede om hem op te sporen. Doch niemand vond hem en sommigen fluisterden, dat hij een groote zonde had bedreven en dat hij niet mocht wederkeeren in het land zijner geboorte. Wel meenden de lieden des lands dat zij des nachts hoorden weenen in het heilige eikenbosch en enkelen waanden hem

wel gezien te hebben in een donkeren boetemantel, doch dit waren slechts losse geruchten, die nimmer bewezen waren en de oude koning liet voor het zacht verlicht hoogaltaar van den kathedraal hooge waskaarsen branden, die immer vervangen moesten worden en de priesters zeiden des avonds gebeden voor Amantos en zoo deden alle inwoners in de huizen als de zon nederzonk over de bergen.

* * *

Maar dit moest ieder erkennen. Zoo dit verhaal over Amantos afkomst al geen verzinsel was, wie hem thans kende, zou het niet kunnen gelooyen. Wel was zijn gestalte vol kracht en schoonheid, doch de donkere monninkspij verborg haar nog jonge vormen. Zijn donker oog en zware zwarte baard floersde een groote somberheid over zijn wezen en hij leefde in afzondering van de menschen op den top van een heuvel, die naar het Oosten lag. Zijn woning was een ruwe hut die slechts één venster had naar den opgang der zon. Aan den wand prijkte slechts een houten crucifix, waarvoor hij geknield lag vele uren des daags in vrome overpeinzing. Daar zeide men was op vele tijden een engel bij hem, met gouden haar en azuren oogen en las hem voor uit een boek, dat gloeide als een vuurvlam. Niemand waagde het ooit tot die plaats op te klimmen want Amantos gold voor een heilig man en men vreesde hem in zijn eenzaamheid te ontmoeten. Maar eenmaal des daags kon men hem zien. Het was de ure als de zon onderging over de bergen en over de landwegen slechts was de klank van de Vesperklok en de boeren huiswaarts keerden van hun akkers.

Dan trad Amantos uit zijn berghut, gehuld in de wijde plooien van zijn mantel en stond op den top van een heuvel als een bronzen beeld van verwondering om de schoonheid des avonds. Overal brandde over de bergen het purper als een traag doovend vuur, maar in het Westen schitterden de hemelhooge rotsen van Lachneia als bloedend koraal en weerklonk heel uit de verte de wonderbaar diepe viool van Lachnes, den koning van het onzichtbare land achter de bergen. Doch Amantos stond langen tijd onbewegelijk in het avondlicht en hoorde niet naar de beruischende weemoedsmelodieën, die aansuisden met wijdopene armen van verlangen. Want men fluisterde dat de engel bij het afscheid hem kuste op het voorhoofd, dan week elke bekoring, waar hij uitging en kon hem niet vangen in hare verstrikking. Nu daalde hij af naar de valleien, waar de inwoners uitgingen half

nieuwsgierig, half eerbiedig, en durfden hem nauw aanzien, want zijn oogen gloeiden van een vreemd extatisch licht dat elk de blikken deed neerslaan. Men zeide, het kwam, omdat de engel zijn azuren oogen liet zinken in die van Amantos, als hij hem voorlas uit het boek dat schitterde als een vuurvlam. . . .

* * *

Die Amantos tegengingen, brachten hem voedsel en drank. Hij weigerde de overvloedige spijzen doch nam slechts brood en water want hij leefde in afzondering van de menschen in groote soberheid. Maar eigenlijk gaf hij veel meer dan hij ontving, want als er zieken en zwakken waren onder de kinderen des lands, legde hij hun de handen op en bad tot God langen tijd. En nimmer ging er een ongenezen terug naar zijn huis, zoodat een wonderbaar gerucht uitging door het land over den eenzamen profeet van de bergen.

Ook sprak hij dan tot de menschen, die tot hem gekomen waren en zijn stem klonk diep welluidend als het verre geruisch van de zee aan de kusten. De kinderen noemden hem „Vader" en hadden hem lief, ofschoon zij eigenlijk meer nog bang voor hem waren.

Maar als hij zich nederzette in de omhulling der schemering onder den zwaren eikenboom door wiens takken het immer ruischte als van een zachten wind, kwamen allen eerbiedig nader en zetten zich om hem in een broederlijken kring. Dan zagen ze vertrouwelijk en dankbaar tot hem op en ze meenden, dat hij was een afgezant des Hemels die hun de liefde des Vaders verkondigde en hun vertellen zou uit het wondere vlammende boek. Zoo dronken zij zijn woorden in en hij drukte hen allen de hand, als het duister geworden was en ieder terug moest keeren naar zijn woning. Dan waagde het wel een enkele hem mede te nooden naar zijn huis; doch immer schudde hij glimlachend het hoofd, als men sprak over het naargeestige van zijn eenzaamheid, en zeide, dat er immer iemand op den heuvel was, die hem wachtte en met hem te spreken had. En allen voelden zich broeders als zij terugkeerden langs de eenzame landwegen en fluisterden vol verheuging van het verbond, dat zij gemaakt hadden met Christus, die hen merkbaar vergezelde als eens de bedroefde wandelaars naar Emmaus. En allen hoorden het klare klinken van de eeuwige klokken die roepen over de bergen en de dalen voor ieder, wiens ooren ontsloten zijn, de harmonie in de wedergeboorte der tijden, schoon geen menschenkind het meer gelooven mag.

Maar Amantos kende niet het land Lachneia, want men fluisterde,

dat immer in de hut de engel bij het afscheid hem kuste op de oogen en op het voorhoofd, zoodat de tonen van Lachnes' viool klagend wegstierven en de bekoring week waar de ziener de voeten zette, ook kon ze hem niet vangen in hare strikken.

***

Toen gebeurde het, dat een koningszoon, Enkrates, van het Oosten afkwam om den ziener in zijn eenzaamheid te bezoeken, want hij had veel gehoord van de wonderen die Amantos deed. Zonder praal kwam hij, slechts 2 dienaren volgden hem op witte Arabische hengsten en over hun gouden rusting droegen zij golvende donkere mantels, om de schittering hunner wapens te bedekken. Zoo reden de drie ruiters terwijl de zon reeds ver was gedaald over de stille landwegen en groetten niemand, die hen tegen kwam op den weg. Aan den voet van Amantos' heuvel bleven de dienaars achter met de paarden en de koningszoon klom alleen op, om de hut van den ziener te betreden. Maar de menschen, die van beneden dit alles zagen, waren zeer verwonderd over deze handelwijze, want niemand waagde het ooit dezen heuvel te beklimmen en zij schudden nadenkend het hoofd, als vermoeden ze dat er iets kwaads zou geschieden. Toch durfde niemand Enkrates te volgen, want men zag hem aan, dat hij een koningszoon moest zijn en ook tot zijn dienaars sprak men niet.

Amantos trad verbaasd naar buiten uit de deur van zijn berghut en hij bleef staan voor den ingang, immer ziende naar den *vreemdeling*, wiens voeten zich wendden tot zijn eenzaam verblijf.

Maar deze trad onbeschroomd nader en boog zich voor den ziener ter aarde. „Wie zij, vriend?" vroeg Amantos en zijn stem klonk diep en zacht uit zijn breeden borst, terwijl zijn oogen doorborend zonken in die van den ander, als wilden zij zijn verborgenste gedachten doorgronden. Doch deze antwoordde innemend: „Een eenzame pelgrim ben ik, als gij, ik zoek de vertroosting Uwer woorden, wilt gij mijn broeder zijn, Amantos?" Amantos antwoordde: „Ik ben een broeder van alle menschen, ge moogt dezen avond met mij bidden op den heuvel, zoo ge wilt, doch laten de wereldsche gedachten van U wijken, want ik ben een eenvoudig man, die God zoekt; wilt gij dit met mij doen, het is wel." En Enkrates zeide: „Ik wil met U bidden dezen avond op den heuvel, Amantos, want ik zoek God gelijk gij".

Zoo gingen zij beiden in de hut van den ziener en sloten de deur achter zich toe. En ze spraken veel met elkander in vrome aandacht. Maar het volk op de landwegen stond verwonderd stil en schudde

nadenkend het hoofd, want, zoo zeide het bij zichzelve: „Nimmer betrad een andere voet dezen berg dan die van Amantos. Hoe zou de engel met het vlammende boek hem kunnen kussen op de oogen en op het voorhoofd, als een koningszoon van het Oosten komt en nederzit in zijn heilige bergwoning?

* * *

Schitterend zonk dien avond de zon in het Westen. Stervend brandde zij op de bergen een gloed van amarantrood en hoog goud en saffiergroen en haar veelverwig licht golfde in vurige stroomen over kammen en hellingen tot over de huizen in het stille dal. Zacht manend was de klank der Vesperklok, die de landslieden huiswaarts riep; men zag hen gaan langs de wegen met de spade over den schouder, even stilstaande om een Onze Vader te zeggen in de stilte van den avond en dan weer voortgaande met rustige regelmatige voetstap. Velen die overdag in hun woning gebleven waren traden naar buiten en zagen in verrukking het spel der brekende zonnestralen aan den horizont.

Ook Amantos en zijn vreemde gast verlieten bij het luiden der Vesperklok de eenzame berghut en zóó zeer waren zij in elkanders nabijheid opgegaan, dat de ziener zelfs niet had opgemerkt dat de engel met het gouden haar en de azuren oogen dien dag niet was gekomen, om hem voor te lezen uit het wondere boek. Zwijgend stonden ze beiden in het hooge avondlicht en staarden in devotie naar het Westen. Zoo naast elkander staande, scheen het twee zonen van éénen vader, met dezelfde verre mijmering in de oogen en dezelfde koninklijke gestalte. Maar Enkrates droeg geen monnikspij, doch slechts een breed-golvende donkeren mantel om te bedekken de schittering van zijn borstkuras.

En de vreemde koningszoon was vol verwondering over de schoonheid der bergen en toen hij de rotsen van Lachneia zag, hemelhoog brandend als bloedend koraal en robijnengloed, was hij buiten zich zelven en breidde de armen vol verlangen uit. En hij zeide: „Broeder, wat zijn dit voor rotsen, die tot de wolken rijzen, hoe zijn ze met deze schoonheid bekleed?" Amantos antwoordde: „Het zijn de rotsen van Lachneia, ze zijn zonder paden en geen menschenvoet kan ze beklimmen."

Toen zeide Enkrates: „Daar achter moet een Rijk zijn van groote schoonheid, een land van wonderen."

Amantos antwoordde: „Het is niet waar mijn broeder; achter de

rotsen bruist de zee, zij breekt aan de kust hare golven tot verblindend wit schuim."

Maar de koningszoon hoorde den wonderdiepen klank van Lachnes' viool, smachtend van den voet der verre rotsen oprijzende met weeke golvingen van melancholiek verlangen. Zeven maal ging over hem de golving der muziek, toen ontbrandden zijn oogen en hij zag Lachnes den God van het onzichtbare land, onbewegelijk staande in zijn sluier van wazig goud licht. Zijn kin rustte op het instrument. Zijn rechterarm hield hoog opgeheven den trillenden strijkstok en zacht bewoog zich om zijn blanke leden de welig-blauwige haargloed in den zuidenwind.

Toen Enkrates dit zag, sidderde hij van het hoofd tot de voeten en kon de oogen van het visioen niet afhouden. Amantos merkte zijne ontroering en vroeg hem verwonderd: „Wat ziet gij mijn broeder?"

Toen greep Enkrates hem bij de hand en wees naar den voet van Lachneia's rotsen, waar Lachnes stond in rillend-blanke schoonheid, roerloos een wijle — en dan langzaam buigend het heerlijke lijf en de huiver-volle armen; zooals een witversteende kelk op rankhoogen stengel huiverend de bladeren ontspant en wiegt in lijze lust boven het land het stilverheugde gezicht, al lachende tot de hooge, blauwende lucht. Doch de kluizenaar zag het niet; hij leefde immer in de eenzaamheid zijner berghut en minde het stil verzinken in contemplatie en vrome gepeinzen. Een stem zeide tot hem: „Ga af met uwen gezel en zet u neer onder den ruischenden, heiligen eikeboom, want het volk is daar en wacht u".

Zoo legde hij zijn hand op den schouder van den koningszoon, het voelde hard als staal, doch hij bemerkte het niet, want Enkrates zag hem zoo vreemd aan, dat hij de hand liet zinken. Toen hoorde ook hij die wonderbaar smeekende muziek, zoodat hij als vastgenageld staan bleef op den top van den heuvel. En de melodieën kwamen nu steeds vuriger als prachtig groenglanzende slangen opkronkelen uit het dal. Ware de engel dien dag geweest in de berghut en had zijn goud-lokkig hoofd zich als anders gebogen over Amantos, om hem te kussen op de oogen en het voorhoofd, de klanken der viool zouden ook thans voor den heuvel zijn weggestorven en geene bekoring zou hem hebben kunnen vangen in hare omstrikkingen. Maar de engel was dien dag uitgebleven en de landslieden hadden nadenkend het hoofd geschud, want nimmer had een andere voet dan die van Amantos den heiligen heuvel beklommen. Nu konden de klanken der viool omhoog rijzen in vurige wenteling vol schrijnend begeeren en zoo stormachtig was Lachnes' spel aan de rotsen, dat

de melodieën vurige vlammen schenen, die de twee gestalten op den heuvel omlekten. Zevenmaal ging de golving der muziek ook over Amantos, toen ontbrandden ook zijne oogen en hij zag het visioen van den God met den wonderen diepen viool uit het onzichtbare land, dat geen menschenvoet wakend betreden kan . . .

* * *

Het land Lachneia is een land vol wonderen en zoo gij mij bespot als ik ze U vertel, moet ge bedenken dat ge wakende het nimmer zult zien, maar dat ook gij kent in de diepte der droomen die onwezenlijk-bekorende visioenen, die gij niemand vertellen wilt, omdat ge bang zijt uitgelachen te zullen worden. Nu wil ik een oogenblik uw ongeloovige blikken verdragen en verhalen, hoe het is in het rijk van dien wonderen vorst, die des avonds omdwaalt langs de wegen, zooals de landslieden fluisteren.

Nimmer schijnt er de zon, doch er is een zacht-trillende ether, die zevenmaal 's daags andere tinten werpt over de stad, waar Lachnes' paleis staat van wit marmeren steen. De verwen wisselen met de zeven liederen, die de god speelt op zijn diepe viool. Als de menschen zeggen, dat de morgen gekomen is, en in het land aan gene zijde van de hemelhooge rotsen de zon oprijst, klinken ter andere zijde de eerste streken van een droomende muziek en in een wit-groene glans bleven de onwezenlijk witte huizen, waar de gestalten omgaan als schoone schimmen vol warme bekoring. Ze schijnen allen lief te hebben en nimmer klinkt een schrille klank uit den dommelend-schoonen droomatmospheer.

Aan de Oostzijde der stad waast onzeker op het paleis met zijn Oostersche terrassen en wit-marmeren trappen, alles deelend in de kleur van den trillenden tropischen ether. In de tuinen die de gebouwen omsluiten is een stadig geruisch van hooge palmen en klatering van vele fonteinen en tallooze bloemvelden vol vreemdsoortige tinten doen haar zwijmelende geuren opstijgen tot in de binnenste vertrekken. Op een der terrassen staat een marmeren rustbank met donker-fluweelen kussens bekleed, waar Eutychia, Lachnes' dochter in zachte gracie ligt uitgestrekt. Rondom haar bewegen zich zonder gerucht haar dienaressen en gezellinnen, die spelend en lachend zich vermaken in schimmig lichten gang. Allen zijn gekleed in witte sluier-gewaden die schemerig haar vormen verhullen, doch Eutychia draagt een kleinen kroon in het haar van donker-gloeiende agaath-steenen, want zij is de eerste prinses van het rijk.

En ofschoon er een groote bekoring is in het gansche land van Lachnes, zijn de wetten zeer streng en elke zonde wordt gestraft maar op een enkele staat de dood; het is die van hem, die zijn hand waagde uit te strekken naar Eutychia, de dochter des konings. Die dit bestond zou met de schuldige worden neergeworpen van de hemelhooge rotsen aan den horizont die aan gene zijde bij zonsondergang schitteren als bloedend donkere robijnen.

* * *

Toen Amantos Enkrates na veel wederstreven was gevolgd naar de rotsen in het Westen, omhulde hen reeds de blauwe neveling van het land Lachneia en opende zich voor hen een verborgen weg door de onbeklimbare hoogten. De god zweefde hen voor in den ijlen lichtsluier, zij hoorden de zachte stem zijner viool immer verder, maar hij zeide tot de mannen die hem volgden: „Werpt uwe donkere mantels van U, want zoo kunt gij mijn Rijk niet betreden."

Enkrates voldeed oogenblikkelijk aan zijn bevel, maar toen Amantos zijn schitterende wapenrusting zag, stond hij stil en zeide tot zijn metgezel: „Wee mij, gij hebt mij bedrogen, want gij zijt geen pelgrim, maar een koningszoon". Doch Enkrates trok hem voort bij den arm en zeide lachend: „Vrees niet, Amantos want ook gij zijt van vorstelijken bloede, hoe meendet gij mij te misleiden?" Dit zeggende trok hij de donkere monnikspij van zijns vriends schouders, toen stond Amantos in een linnen lijfrok, de dracht eens slaven! En wel was Amantos zeer beschaamd, maar de muziek der viool ging voor hen uit en Enkrates dwong hem voort te gaan op den schemerlichten droomweg en de tonen der muziek schenen te trillen in den ether en langzaam ontving deze den zesden tint: groenblauw omlichtte hen en de omgeving en half weggedoezeld in onwerkelijkheid doemden op de kontoeren van Lachnes paleis. In den tropischen tuin bewogen zich de schimmige gestalten van Eutychia's schoone dienaressen en op het witte terras op de rustbank lag de godin der gracie; in haar haren fonkelde in zachten gloed de kroon van agaathsteenen. Verweg de vage omtrekken der witte huizen van de stad, alles onwezenlijk belicht met zwakke sulfertint en immer in smachtend verlangen de muziek der wonderdiepe viool, ofschoon de god niet meer speelde. Toen gevoelde Amantos zich plots zeer vreemd en verlaten, want toen zij den wonderen tuin betraden, scheen koning Lachnes hem te vergeten en zelfs Enkrates bekommerde zich niet meer om hem, geheel betooverd door de gestalte van Eutychia, die glimlachend van de rustbank opstond en hen tegemoet trad.

Beschaamd bleef Amantos achter en verstak zich achter een hoogen palmboom, die even als alle andere dingen sulfurblauw was in den trillenden zesden ether. Doch Eutychia had van verre twee vreemdelingen zien naderen en zij vroeg haren vader: „Ik dacht dat gij twee mannen naar dit paleis voerdet, waar is nu de andere?" Haar stem was wonderbaar diep en klankvol als de viool van Lachnes, den god van het onzichtbare land.

Haar vader zeide tot Enkrates: „Eutychia vergist zich nietwaar?" En Eukrates zweeg stil en zag vol bewondering op naar de betooverende jonkvrouw. Maar Amantos hart sloeg hoorbaar achter den ruischenden palmboom en hij waagde het niet, de oogen op te heffen want hij was zeer beschaamd, omdat hij de kleeding van een slaaf droeg.

Toen kwamen tallooze slaven op het terras, alle gekleed als Amantos en richtten een schitterenden tafel aan met matglinsterend kristal en zilveren schotels en bekers. En een weelde van bloemen en guirlanders was aan het feestmaal, zoodat de zinnen bedwelmden van de duizelende geuren. Alle vorsten en vorstinnen schikten zich op het terras en aan het hoofdeinde zette zich neder Lachnes, nu in zijn mantel gehuld.

Aan zijn rechterzijde zat Enkrates en ter linkerzijde 's Konings dochter met de zacht flonkerende kroon van agaathsteenen. Er werd overvloedig wijn geschonken vol bruisende kracht en er ontstond groote vroolijkheid, maar toch klonken de stemmen onwezenlijk als in een droom. En de koning riep om danseressen, die gracievolle dansen uitvoerden in luchtige sluiergewaden en in de sulferblauwe etherglans schenen zij elven die in het maanlicht spelen met blanke leden. Doch Eutychia zat stil aan de linkerhand des konings en dronk geen wijn uit de zilveren bekers, want haar hart was bedroefd om den anderen vreemdeling, dien zij van verre gezien had, maar die zich schaamde om tot hen te komen.

Terwijl dan de danseressen haar luchtig spel vertoonden en er groote vroolijkheid heerschte aan het feestmaal, stond Lachnes op en wierp den purperen mantel af, zoodat hij weer schitter-blank stond, onbewegelijk in zijn sluier van licht. Toen nam hij de donkere viool vol diepe wonderbare klank en speelde langzaam het 7de lied van oneindig smachtend verlangen. Dan sidderde de ether in nieuwe trillingen en een donker paarsch floers viel neder over het gastmaal en over gansch Lachneia; de stem der vroolijkheid zweeg en de gasten vielen in diepe sluimering onder het bedwelmende bloemenaroom en de wonderbaar weemoedige klank der muziek, die niet zweeg, toen ook Lachnes nederzonk in zijn sluier van licht.....

(Wordt vervolgd.)

ONS STUDENTENLEVEN. [1])

Weer nadert de derde Dinsdag van September, dan staan we weder aan den aanvang van een nieuw cursusjaar en velen zullen komen, ook vele Gereformeerden, hopen wij, om den heerlijken studententijd te beginnen. Zij zijn nog vol idealen, want zij kennen nog niet de ontgoochelingen, die die tijd hen bieden zal.

En tegen het einde der vacantie verlangen ook wij er naar weer onze vrienden te ontmoeten en vooral de eerste weken van den cursus te genieten van het onbezorgde studentenleven. Zal het dit jaar nu beter zijn dan andere jaren, zal het ons nu meer bevredigen?

Waartoe deze vraag? Ik bedoel niet: zullen wij veel genot hebben? neen, dat is voor ons Gereformeerde studenten niet de voornaamste vraag, maar: zullen wij werkelijk in al ons leven toonen Gereformeerd te zijn?

Of moet wederom de strijd beginnen over allerlei onbelangrijke quaesties, die niet waard zijn, dat men er over denkt en spreekt en die nochtans velen onzer in vuur brengen en aanleiding geven tot allerlei hatelijkheden, die onder ons niet moesten voorkomen? Dit behoeft niet, neen sterker nog, dit mag niet en er is een weg, om dat alles weg te nemen, n.l. door meer en meer als Christenen te leven.

De tijden zijn anders dan vroeger. De vroegere tijden, zij hebben zeker ook hun gebreken gehad, maar één ding was er, wat wij nu al te veel missen: Bezieling.

Vroeger was er liefde voor ons beginsel, maar tegenwoordig gaat die liefde dikwijls schuil achter allerlei andere zaken. En nu kan van ons, die nog staan in den tijd, dat wij ons een levensopvatting moeten verwerven, geen vaste overtuiging gevraagd worden, maar zoeken wij wel op de rechte wijze? Deze vraag drong zich aan mij op en daar het een probleem is, waar wij allen voor staan, geloof ik, dat niemand het mij euvel zal duiden, wanneer ik hierop in Fraternitas even de aandacht vestig, niet om een oplossing te geven maar alleen om ons nog eens bij dat probleem te bepalen.

Zoeken wij wel op de rechte wijze? Ook onder ons is er verflauwing der grenzen. Onder ons is er zooveel lauwheid. Er is bij velen een klagen over het dorre en doodsche in de Gereformeerde Kerk en dan wordt gauw gezegd, dat het Gereformeerde leven ons

---

1) Dit artikel kwam al eenigen tijd geleden in ons bezit, doch kon begrijpelijkerwijs eerst heden worden geplaatst. RED.

niet meer bevredigt en dan zoekt men meer aansluiting bij andere richtingen, die meer soepel zijn en die meer geven voor het gemoed, naar men meent. Er zijn er, die het enkel doen, omdat het wel interessant staat een beetje te zuchten over het Gereformeerde, dat afstoot huns inziens en wat te coquetteeren met de ethischen, maar gelukkig zijn niet allen zoo en er zijn er, voor wie dit werkelijk een probleem is. Anderen zijn er, die het Gereformeerde standpunt erg bekrompen vinden en het noodzakelijk achten, dat de Gereformeerden meer en meer wereldgelijkvormig worden.

Waaruit is dit nu te verklaren? M. i. grootendeels hieruit, dat men het Gereformeerde beginsel niet kent en daarom niet liefheeft. Men gaat te veel op anderer oordeel af en vindt het vervelend, om door de wereld voor halfvol te worden aangezien, voor iemand, die nog op een ouderwetsch standpunt staat, waar men tegenwoordig om lacht.

En nu hebben wij Gereformeerde studenten juist de hooge en heerlijke roeping, om aan onze medestudenten en aan de buitenwereld te toonen, dat ook wij Gereformeerden recht hebben op waardeering, dat wij voor ons beginsel uit durven komen, dat wij dat liefhebben, dat wij bezield worden door hooger drang, dat er in ons iets is, dat anderen missen, een hooger leven, dat ons doet leven tot Gods eer.

Dit is ons ideaal, wij moeten er naar streven, de werkelijkheid aan het ideaal te doen beantwoorden. De taak, die op onze schouders rust is moeilijk, maar wij zullen slagen, indien wij zoeken steeds meer en meer ons beginsel te kennen, lief te hebben en met bezieling er voor te strijden. Wij leven tegenwoordig meer in de breedte dan in de diepte. Vroeger ging men misschien te veel de richting uit, dat men alleen het Gereformeerde standpunt zag en anderer meening verwaarloosde en gelukkig is daarop reactie gekomen, maar wij slaan nu weer over naar de andere zijde en zien dikwijls te veel goeds in andere richtingen en alleen de schaduwzijden bij de Gereformeerden. (Met opzet zeg ik de Gereformeerden, omdat m. i. alles wat tegen ons ingebracht wordt te wijten is aan fouten van de personen, niet aan het beginsel). De kerk geeft ons niet genoeg is de gewone klacht tegenwoordig en men wil dat trachten op te heffen door evangelisatie onder Gereformeerde studenten en een speciale studentendominé. Ik geloof niet, dat dit veel helpen zal; laten wij studenten ons eerst liever eens afvragen, of wij wel goed staan tegenover de kerk. Wij studenten krijgen geen huisbezoek en als men dat zoo hoort, dan lijkt het wel, of er onder ons zoo naar verlangd wordt. Stel daartegenover

nu de werkelijkheid. De huizen der predikanten staan voor ons open en wie van ons zoekt in moeilijkheden zijn predikant op? Hoe worden dikwijls de ouderlingen ontvangen, als zij huisbezoek komen doen? Zeker, het is gemakkelijk alle schuld op de kerk te gooien, maar het is laf en een teeken van onze zwakheid. Ik geloof niet, dat dit door Evangelisatie te verhelpen is. De N. C. S. V. bevredigt ons niet, wij kunnen erin werken en met haar sympathiseeren, maar zij is voor ons niet in wezen en doel gelijk met de kerk. Wij moeten m. i. terug naar de kerk en van de kerk niet meer vragen dan zij geven kan. Wij moeten eerst ons zelven herzien, eerst den balk uit eigen oog doen en dan den splinter uit het oog van onzen naaste. Laat ons meer en meer zoeken eerst het Gereformeerde standpunt goed te kennen, want kennen wij het, dan hebben wij het lief en zullen wij er voor strijden en het beleven. Ook tegenover de kerken moeten wij ons standpunt herzien, niet altijd klaar staan om te critiseeren en op alle slakken zout te leggen, dit past ons niet. Wij hebben tegenwoordig een open oog voor anderer gebreken, maar onze eigene zien wij te weinig. Mijn vaste overtuiging is, dat, als wij zoeken meer en meer ons beginsel te kennen, meer en meer Gereformeerd te zijn en als wij staan tegenover de kerk, zooals wij staan moeten, dat ook bij ons dan weder zal komen de oude bezieling en dat de lauwheid van ons zal wijken.

Ik voelde mij gedrongen, dit zoo te schrijven, het is misschien eenzijdig en de een of ander lacht er misschien om. Maar waar deze quaesties tegenwoordig altijd bezien worden van de andere zijde, de schuld voortdurend op anderen geworpen wordt, acht ik het noodzakelijk, ook eens de aandacht te vestigen op de schuld, die wij Gereformeerde studenten in dit opzicht hebben. Er moet in ons komen meer bezieling, liefde tot het beginsel, liefde tot God, dan zullen ook wij meer en meer ons geloof beleven en daarin rust vinden.

Augustus 1916. B.

CORRIGENDUM.

Het gedicht „Avondgedachten", opgenomen in ons vorig nummer, was foutief onderteekend: W. M. C. Men leze: W. le C.

Redactie.



DE MEIDEN.

Met dreunende voetstap,
bij slaande trom,
trekken de troepen
het stedeke om.
De meiden staan buiten
en lachen hel;
want ieder herkent er
zijn liefje wel.
Ze scharen zich samen
achter den troep;
gaan op trottoirband
of staan op de stoep.
Ze loopen naar voren,
dringen ter zij,
gieglen en zeggen:
„dat jong is van mij"...
De troepen gaan binnen,
bergen 't geweer;
er zijn op de straten
geen meiden meer.

BEN.



ROSTRA.

Een van de quaesties, die in het begonnen cursusjaar op den voorgrond zullen komen te staan, is die van de „Gereformeerde Bond".

't Is misschien in dezen tijd van kerkelijke moeilijkheden niet overbodig te zeggen, wat ik met de „Geref. Bond" bedoel. Ik heb op het oog de reeds meermalen geopperde gedachte van een Bond tusschen de Gereformeerde studenten onderling. In den jongsten tijd weer drukker besproken, geloof ik, dat het al of niet oprichten daarvan, en de wijze waarop dit eventueel zou kunnen gebeuren, in dit jaar meer dan vroeger onze aandacht zal vragen; tenminste, als we niet allen stil blijven afwachten tot hij komt, maar ook iets doen.

Niet waar, we vinden het allemaal wel een mooi idee, dat heb ik herhaaldelijk hooren zeggen, gelukkig ook door wie al dadelijk bereid bleken ook iets te doen.

Nu geloof ik niet, dat er in bedoelde richting een „revival" behoeft te komen, een enthousiaste opleving zich uitend in de begeerte om door nauwere aaneensluiting, met elkaar ons Gereformeerd beginsel beter te kunnen handhaven en tegen aanvallen verdedigen. Daar zijn de tijden nog niet naar; wij leven wat het uitwendige aangaat, in dezen tijd van verdraagzaamheid daarvoor te onaangevochten. Iets anders is het of niet de wenschelijkheid van voorbereiding van zulk een vereend pal-staan, een argument is om het oprichten van zulk een Bond te bepleiten. Daar is veel voor te zeggen. Hechte aaneensluiting is een groote macht, ook daartoe.

Maar ik geloof dat voorloopig de grondslag van den Bond grootendeels moet worden gezocht in solidariteitsgevoel, vriendschap, onderlinge belangstelling. Wij moeten als menschen, die allen leven uit een beginsel, allen jong zijn, levend in hoofdzaak onder dezelfde levensverhoudingen, voor elkander voelen.

Er is zooveel analogie in ons leven. Wij bereiden ons allen voor tot het bekleeden van een leidende, en daardoor zeer verantwoordelijke positie in de maatschappij. En die analogie legt een band, moet een band leggen van belangstelling en vriendschap tusschen hen die onder die verhoudingen leven.

Nu is die belangstelling niet altijd zoo hevig, en dat komt ook deels doordat wij zoo weinig van elkaar weten. „Wat weten wij nu eigenlijk van Kampen af", zei onlangs een S.S.R.-lid tegen me; de ontkenning in deze uiting opgesloten is maar al te waar. En ik dacht, was ich nicht weisz, macht mich nicht heisz. Er is hier een wissel.

werking: weinig bekendheid doet de belangstelling verflauwen, en omgekeerd, geringe belangstelling vraagt niet om meer te weten. En nu weet ik wel, deze onbekendheid is misschien het meest sprekende voorbeeld, dat te noemen valt. Want onwillekeurig richt zich de blik van het oosten en noorden van het land meer op wat in Holland, in het centrum gebeurt, dan omgekeerd; maar toch zouden we het anders wenschen. Het pleit niet voor het solidariteitsgevoel in het algemeen.

En nu kan de belangstelling worden aangewakkerd door meerder kennis, en belangstelling en kennis beide kunnen vermeerderd worden door aaneensluiting en kennis maken.

Om het laatste lijkt mij een integreerend moment in de eventueele Bond, een jaarlijksch Reunie van minstens een paar dagen. En dan niet een Reunie, waarvoor aan een centrum in intellectueelen zin de voorkeur wordt gegeven, al zal om practische redenen een meetkundig centrum gewenscht zijn.

Maar zulk Reunie, dat, niet culmineerend in geleerde speechen, zijn doel vindt in het vriendschappelijk samenzijn op zichzelf. Een Reunie met een of meer uitstapjes, gezellige bijeenkomsten, en kortom een gelegenheid om elkaar persoonlijk te leeren kennen. En laat ook vooral zulk een Reunie niet overladen worden met administratieve besprekingen en stemmingen, dat moet tot het hoognoodige worden beperkt en voor het overige toevertrouwd worden aan een met oordeel samengesteld hoofdbestuur.

Daareven heb ik reeds een paar woorden gezegd over het godsdienstig element in den Bond. Dit behoeft nog niet direct doel te zijn. Men weet in welken zin ik dit bedoel en welke reserve ik daarbij maak. Denk nu evenwel niet dat ik de schommelstoel van valsche gerustheid aanbeveel. Maar, al zal men goed doen de wapens nooit af te leggen, en zijn maatregelen voor mogelijke aanvallen te treffen, de sabel behoeft niet altijd getrokken te zijn, en men behoeft niet steeds in gevechtspositie te staan. Zulk een houding van voortdurende spanning vermoeit en verzwakt. Maak alleen dat ge gereed zijt tegen dat het anders wordt. En verder: voorzoover er behoefte bestaat aan onderlingen opbouw in godsdienstigen zin, kan daaraan worden tegemoet gekomen. Trouwens wanneer de Bond recht geaard zal zijn, moet het godsdienstige een natuurlijk element er in vormen.

Is het een hersenschim van me als ik droom van de mogelijkheid aan dien Bond de Reunisten-organisatie te verbinden? En wel in dien zin als waarnaar tegenwoordig in S.S.R. gestreefd wordt: met dit

voorname moment, dat wij jongeren zouden kunnen worden voorgelicht door de meerdere ervaring en wijsheid van hen, die niet meer in de studie-periode zijn.

Er uit zich tegenwoordig een verlangen om levensvragen, die zich aan ons voordoen in onze critieke levenstijd (zie daarover bv. Rostra in No. 5 van deze jaargang) te bespreken met ouderen en zoo mogelijk door hun rijperen geest geholpen te spoediger de oplossing te vinden.

Nu valt die voorlichting in den vorm van speeches niet in het kader van het Reunie dat ik me voorstel. Daarbij komt, dat zulke redevoeringen al is er ook gedachtenwisseling aan verbonden, toch zoo goed als altijd onbevredigd laten, b.v. omdat uiteraard de tijd moet worden beperkt. Doch ook voorzoover het Reunie aangaat: het maar eens, misschien tweemaal per jaar terugkeeren ervan, maakt het bespreken van vraagstukken, laat staan het vinden van een oplossing, zoo bezwaarlijk.

Maar is niet Fraternitas onze permanente publieke rostra? Het behoeft geen betoog, dat dit blad het aangewezen orgaan voor den Bond zou zijn. Hier is gelegenheid zich uit te spreken voor allen en over alles. Misschien ligt hierin voor ons blad een toekomst (zelfs de zoogenaamde „Frater" ziet hier licht) in dezen zin: dat men er alsdan meer voor over zou hebben en staken zijn onbillijk eischen om voor een abonnementsprijs van f 1.75 nummers te vragen die een jaargang zouden vormen van f 2.— of meer. En aan den anderen kant: misschien kwam er dan meer animo onder hen, van wie copie wordt verwacht.

Me dunkt dus dat de tijd niet geheel onrijp is voor den Bond, en dat zulk een lichaam niet geheel doelloos zou zijn. We behoeven niet te wachten tot het enthousiasme er voor hoog oplaait, daarvoor is ook de idee te oud. Laten we toonen dat we, zonder opgeschroefdheid, kalm sympathiseerend iets kunnen doen om een „mooie idee", tot zijn verwezenlijking te brengen. W. v. G.

Waarde Kroniekschrijver,

Met bijzonder welgevallen heb ik uw aanminnig antwoord op mijn artikel in „Nil" gelezen, bijna bezwijkend onder alle eer en liefkoozing, die mij van u gewerd. Op ouderling-waardige manier hebt ge uw broederlijke liefde toegespitst, tot ze zoo scherp werd dat gij er bijna mee prikken kondt.

O, Kroniekschrijver! gij zijt een groot man!

Gij hebt een heel artikel weggemoffeld! Gij hebt over een vermeende formeele fout weer twee pagina's gevuld! Gij hebt mijn conclusie verdacht gemaakt en die, — naverteld in uw eigen woorden — weer opgehemeld. En last not least, was 't u gegeven een publiek geheim voor ons te ontsluieren.

Ge hadt nu toch heusch wel eens *de inhoud* van mijn artikel kunnen bestrijden. Daar ging het toch ten slotte om.

Was er dan heusch niets te antwoorden op mijn opmerkingen, dat er teleurstelling heerscht over Fraternitas? Dat de wijze van uitgave niet meewerkt? Dat er van al 't enthousiasme uit 't eerste artikel opspuitend, nu niets meer te vinden is? Dat 't Gereformeerde besef bij ons vaak zoo zwak is? Dat wij juist door dat gemis onze eenheid, onze Fraternitas zoo weinig gevoelen? En dat hebt ge nu alles maar weggestopt omdat ik in „Nil" schreef en niet de Rostra beklom. Sinds wanneer is 't schrijven in Nil iets „achterafs"? Er is u toch een nummer toegestuurd? Zijn niet de drie corpora verantwoordelijk voor de uitgave van Fraternitas? Mag dan niet binnen een van die drie corpora desnoods overwogen worden of men die verantwoordelijkheid nog langer wil meedragen. In eigen kring mag men toch zeker ook de actie bekritiseeren, die men met andere gemeenschappelijk voert? En temeer waar u in deze zaak van alle kritiek volkomen op de hoogte blijft.

En reeds is er in „Nil" een „Paladyn" voor de Fraternitas opgestaan!

Lieb Vaterland magst ruhig sein!

Eigenlijk lijkt heel uw gedoe over studentikositeit en die dramatische schildering, waar zooiets van den brieschenden leeuw zelfs doorspeelde uitermate om de aandacht van de hoofdzaak af te leiden.

Formeel had ik volkomen recht om in mijn kring te klagen over „Fraternitas", terwijl die klacht tevens ter oore kwam van de redactie van „Fraternitas". U hebt dat tot de hoofdzaak gemaakt. Om aan uw klacht alle waarde te ontnemen ben ik nu de Rostra beklommen; daar de formeele zijde hier absoluut geen aandacht verdient en 't mij juist te doen is om den inhoud van mijn „Nil" artikel te poneeren. Hoe gij echter o hooggeschatte Kroniekschrijver onderaan de bladzijde mijn aanbeveling van een Unie van alle Geref. Studenten bestrijdt en boven aan de volgende bladzijde dezelfde idee aanbeveelt, daar kan ik heusch niet bij. Misschien zat ge een beetje vast aan dat beeld, dat mooie ge weet wel en . . . zulke beeldspraak is altijd een beetje gevaarlijk. Als je dan nuchter gaat redeneeren zeg je 't soms net andersom.

En dan dat slot, van dat mislukte plan!! Mocht je dat nu heusch wel vertellen Kroniekschrijver? Zooiets breekt je soms later op.

Was dat alles wat ge te antwoorden hadt op mijn artikel?

Dat zou me toch wat erg spijten.

't Schijnt me toe dat gij mijn heel artikel opgevat hebt als een vinnige aanval op ons Groot-Geref.-Studentenblad en zijn tegenwoordige redactie. Zoo was 't allerminst bedoeld. De aanval gold alleen „Fraternitas" als uiting van wat er onder ons leeft en woelt. Eén van twee, óf ons geestelijk leven is ontzaggelijk arm, óf we houden alles voor ons en voelen niets van onze eenheid, van onze fraternitas, van de plicht om elkaar te steunen en wakker te houden. Mijn bedoeling was alleen om de geestelijke schraalheid van Fraternitas aan te toonen. En ik wensch niets liever dan dat deze discussie „Fraternitas" ten goede mag komen. 't Lijkt me echter dat de ware toestand te ontveinzen weinig tot verbetering dient.

TH. KUIPERS.

Ongelijk in te zien, is moeilijk; moeilijker, 't ook te bekennen; 't moeilijkst, 't te bekennen zonder eenige vergoelijking of zelfverdediging meer. En niet allen brengen 't in deze moeilijke kunst evenver. Hoever de heer Kuipers 't bracht, mogen onze lezers zelf beoordeelen na de volgende, korte, historische toelichting.

In 't Nil-nummer van 27 Mei j.l., schreef de heer K. onder 't pseudoniem van Frater een artikel, waarbij de Redactie — tegen hare gewoonte in — de randteekening maakte, dat 't geplaatst werd buiten hare verantwoordelijkheid. In dat stuk besprak de heer K. niet — zooals hij 't in 't bovenstaand stuk eerst doet voorkomen — of N. D. D. D. al dan niet nog aan de uitgave van ons blad zal meedoen; deed hij ook geen vinnigen aanval op onze Redactie; maar beoordeelde hij — gelijk hij nu ook aan 't slot zeide, *de geestelijke gesteldheid en het gehalte van personen*, n.l. van de lezers van ons blad; een beoordeeling, die nagenoeg in een veroordeeling overging. En terwijl hij, opdat zijn woord gehoord zou worden, in elk geval de gastvrijheid van anderen noodig had, zocht hij dit niet bij ons, den kring wien zijn kritiek gold, maar bij Nil, dat slechts een deel der betroffen personen bereikt. Dit nu achtten wij een ongeoorloofde handelwijze. Wie personen beschuldigt, doe dat in hun aller tegenwoordigheid. Anders zwijge hij. En vooral is er geen oorzaak om van dezen goeden, en meer dan goeden regel af te wijken, wanneer men hen *allen*, zooals hier 't geval was, bereiken *kan*.

Wil men dit verschilpunt tusschen den heer K. en ons meer van formeelen, dan van materiëelen aard noemen — wij meenen voorzichtig te moeten zijn met dergelijke onderscheidingen altijd en overal toe te passen: 't een is er zonder 't ander niet; maar moet 't formeel zijn — waarover wij nu niet

twisten zullen, dan willen wij opmerken, dat er formeele fouten begaan kunnen worden, die verdere bespreking onmogelijk maken. Ons was 't onmogelijk den heer K. in tegenwoordigheid onzer lezers van antwoord te dienen, voordat zij wisten, wat er over hen gehandeld werd. En hen hiervoor op de hoogte te brengen, was niet ons werk, maar dat van den heer K., die meende te moeten klagen. Dit betoogde onze Kroniek van 15 Juni.

Sinds verscheen nog in Nil een ander artikel over deze zaak, dat onze handelwijze goedkeurde, een ander oordeel over ons blad gaf — dat ons nog van andere zijden toekwam — en bovendien den heer K. zijn onder pseudoniem-schrijven verweet.

Maar nu de heer K., zij 't nog niet met zijn woorden ongelijk bekende; maar door zijn daden naliet wat o.i. foutief was en zoowel openlijk zijn naam noemde, als de Rostra beklom; nu bestaat er bij de Redactie geen bezwaar meer daar onze Fraternitas te bespreken en is zij allicht bereid den heer K., desgewenscht, daarvoor 't eerst 't woord te geven.

KRONIEKSCHRIJVER.

INGEZONDEN.

In het Octobernummer 1915 is in ons Groot-Gereformeerd-Studentenblad schoon geschreven over het „wondere ambt". Voortreffelijk werd geschetst voor welke ontzaggelijke moeilijkheden een dominee in onze Gereformeerde Kerken staat. Toch willen we — naar aanleiding van „In en om het Studentengilde: Christelijk concert?" Juni, 1916 — één zijde van het wondere ambt nog eens nader onder de aandacht brengen: het herder-zijn, het veilig-leiden, het allen-tezamenbrengen in het Vaderhuis van een zóó uiteenloopende kudde. Dit is een moeilijkheid, die wij studenten, slechts momenteel beseffen, die wij meest over het hoofd zien, waarmede wij bij het beoordeelen van preeken en predikanten wel het allerminst rekening houden. Tot op zekere hoogte kunnen we ons daar niet over verwonderen. Wij zijn eenzijdig, ontzettend eenzijdig. We trachten wel dikwijls het niet te zijn, doch het gelukt niet vaak. We blijven eenzijdig. Ook dit is grootendeels te begrijpen. De veelvuldige omgang uitsluitend met studenten waartoe het kamer-leven, het buiten-het-gezin-leven als vanzelf leidt, ons spreken over de studie, ons peinzen over oordeelen, begrippen, besluiten der groote denkers, doch ook het weinig in aanraking komen met niet-studenten, met werklieden, met eenvoudige

practisch levende menschen, — of met andere woorden ons leven meer in de theorie dan in de praktijk, of juister meer ideëel dan reëel, — het zijn factoren waardoor we langzamerhand gebracht worden tot — en vastgehouden worden in de eenzijdigheid. We bezien de wereld, de predikanten, de gemeente van uit *ons* standpunt — pantoon chrèmatoon metron — en oordeelen en veroordeelen.

M.i. nu ligt hierin ook het zwakke element van de veroordeeling van het Kerkbode-artikel. De schrijver heeft bij zijn beoordeelen absoluut geen rekening gehouden met die groote moeilijkheid, waar we over spraken: die *zware* taak, te moeten leiden èn ontwikkelden, èn eenvoudigen, — die óók rust op bedoelden redacteur. Doch eenzijdig heeft hij het Kerkbode-artikel gelezen, en zich van zijn standpunt af, er aan gestooten, en toen uiting gegeven aan zijn verontwaardiging — gelukkig op nobele wijze: dit in onderscheid van vele anderen, speciaal van liberale zijde. Slechts eenmaal dreef hem zijn eenzijdigheid te ver: als hij spreekt van „aanstootelijke bekrompenheid", dan kunnen wij hier niet anders in zien, dan den eigenwaan van den student, die van zijn „hooge" voetstuk af met zeker air de dédain neerziet op dat volk, dat niet wijzer is. En hij rekent er niet mee, dat een predikant, een redacteur van een Kerkbode niet slechts te doen heeft met zulke hoogstaande menschen als schrijver, doch ook met *broeders*, die leven in zulk een aanstootelijk bekrompen spheer. Ook deze laatsten moet hij leiden.

En toen dan deze eenvoudigen zich aan het woord concert, wijl ze niet weten wat concert feitelijk is doch hier — zooals de redacteur allemaal terecht deed doorschemeren — steeds denken aan zoodanige concerten, *die inderdaad te veroordeelen zijn,* toen begonnen degenen, die het concert georganiseerd hadden, beangst te worden dat de uitvoering op een groote mislukking zou uitloopen door gebrek aan belangstelling. Gebrek aan belangstelling, doordat ze verkeerd begrepen werden. Wat te doen? Aan wien anders hulp vragen dan — aan den dominee? „Die kent zijn volkje" (N.R.C.) Die weet hoe hij de menschen aan 't verstand moet brengen dat ze toch waarlijk niets anders bedoelen te geven dan een muziek- en zangavondje.

En als dominee ook daar maar weer voorgespannen is, en *eenvoudig* geschreven heeft voor *eenvoudigen, weergevende de woorden der organisatoren,* dan — dan ontlaait een vuur van verontwaardiging, gevoed door liberaal-journalistieke spotternij — en studenten-eenzijdig-geschrijf.

Want, neen, ook al kent men de gansche historische toedracht der

zaak, toch moet men vooral nooit iets lezen in *dit* verband, nooit rekenen met de omstandigheden! Neen, liever schelden, schetteren, veinzen! Ook als men beter weet — en kent het wondere ambt.

Wij, studenten, moeten eenvoudiger zijn, eenvoudiger leven, nuchterder. Ieder wie het bedoelde Kerkbode-artikel eenvoudig leest, de omstandigheden kent, en vooral ook zich ten volle bewust is van de ontzaggelijke moeilijkheid van het herder zijn over een zóó uiteenloopende kudde, zal *moeten* toestemmen, dat hier de redactie niet feil gegaan is. Men moge den vorm afkeuren, men moge nog bij zich zelf overleggen, dat men het anders (natuurlijk beter) zou gedaan hebben, toch zal men dan zeggen: ik begrijp en *kan* niet afkeuren.

Nog een enkel woord. Klager in ons Juninummer heeft onnauwkeurig geschreven. Hij heeft n.l. niet scherp genoeg van elkaar gescheiden twee elementen, die *ten scherpste* hadden *moeten* gescheiden zijn: het beschuldigen van den Kerkbode-redacteur en het mediteeren over oprechtheid bij predikanten. Wij zouden nu den indruk krijgen dat *den Kerkbode-redacteur* wordt ontzegd „een houding vrij van alle draaierij, een-de-dingen-durven-zeggen, zonder aanzien des persoons, in alles en ten allen tijde, openlijkheid en waarheid, bovenal in het geestelijke"; dat de *Kerkbode-redacteur* in zijn studententijd een gansch andere moraal huldigde dan nu hij dominee is. Het *lijkt* op lugubre verdachtmaking, hetgeen we echter *niet* veronderstellen, doch waar we slechts even op wijzen wilden.

FRATER.

Van de gelegenheid, mij door de Redactie aangeboden, om de belofte, die ik in de Kroniek van 1 Juni j.l. deed in te lossen, maak ik gaarne gebruik. Terwijl ik 't schrijven van Frater beantwoord, wil ik over de „concert-kwestie" nog eenige opmerkingen maken, die, met goedkeuring van de Redactie, 't debat over deze zaak sluiten zullen.

1e. Om terstond 't persoonlijk element te elimineeren, zij den inzender meegedeeld, dat noch bij „klager", noch bij mij eenige begeerte of bedoeling geweest is den Kerkbode-redacteur verdacht te maken. Integendeel, 't was ons beiden pijnlijk dat wij meenden juist over *zijn* handeling te moeten spreken.

2e. Onwillekeurig dacht ik bij het lezen van bovenstaand stuk aan den welbekenden Kretenser, die van de Kretensers beweerde, dat zij *allen* leugenachtig waren. Wij zijn allen eenzijdig — maar dan zeker onze inzender niet uitgezonderd? Ook niet, toen hij klaagde over aller eenzijdigheid? Had hij nog eens gelezen, wat in onze Kroniek gestaan heeft over de vroeger besproken studenten-lezingen voor militairen, hij zou gezien hebben, dat alle studenten hun predikant natuurlijk wel van uit hun standpunt beoordeelen — van waar uit zullen zij het anders

doen?, — maar daarom nog niet buiten rekening laten de moeilijkheid van over zoo'n bonte kudde herder te moeten zijn.

3e. Wat de zaak zelf betreft, ik dank Frater voor zijn „nadere historische toelichting". Met deze kennis verrijkt, heb ik, zijn advies volgend, nog eens 't Kerkbode-artikel gelezen, pogend mij zelf onder den indruk te brengen van de moeielijkheid, waarvan wij volgens Frater, te weinig doordrongen zijn. En al begrijp ik — wat ik trouwens tevoren ook reeds deed — dat de Redacteur twee partijen bevredigen en dus zijn artikel verzoenend werken moest; toch meen ik, dat 't van tweeslachtigheid niet vrij is, en dat synthese daarmee niet behoeft saam te vallen. Ik zie hier slechts twee mogelijkheden: 't gebruik van het woord concert is verkeerd of niet. Indien ja — een meening, die ik eerbiedigen moet — dan is de kwalificatie van „jeugdige onbedachtzaamheid" niet slechts te zwak, maar vergoelijkend en dus, wijl 't over 't verkeerde gaat, ongeoorloofd, dan had de Redactie een advertentie met een dergelijke uitdrukking niet mogen opnemen, en had zij, niet op aandrang van anderen, maar uit eigen beweging moeten protesteeren. Maar is 't gebruik van het woord op zichzelf niet verkeerd — wat trouwens de Redacteur toestemt — dan is er voor 't spreken van onbedachtzaamheid geen grond en worden leden der gemeente — zij 't ook maar jonge — publiek valsch beschuldigd.

4e. In de Kroniek van 1 Juni heb ik reeds opgemerkt, dat deze zaak niet overschat, maar ook niet onderschat mag worden. Overschatten zou men haar, als men naar haar zijn meening over de gereformeerden en hun kerkelijk leven zou bepalen of wijzigen; als ons blad, dat uitteraard geen voorlichting of uitspraak in kerkelijke moeielijkheden geven kan of mag, haar op zich zelf zoo gewichtig vond, dat zij om haar den gewonen regel om alleen 't studentenleven te bespreken, verbrak. Fraternitas is er om uiting te geven aan *alles* wat er in ons Geref. studentenleven gevoeld en gedacht wordt en heeft dus ook den plicht om niet te onderdrukken, wat men in onzen kring van de kerk denkt. En dan doet 't klager en mij leed, dat — en deze concert-kwestie is er weer 't bewijs van, en daarom brachten wij haar ter sprake — bij verschil van behoefte, verlangen, nood, of hoe men 't noemen willen, de schaal bijna doorloopend naar de eene zijde overslaat, met de eene kategorie bijna geheel, met de andere bijna niet gerekend wordt. En ik vrees, dat de kerk hiermee haar eigen kracht ondermijnt. Wat er bij de handhaving van het *woord* concert gebeurd zou zijn, weet ik niet. Ik vermoed, dat enkele broeders 't hoofd bij elkander gestoken en wat gemopperd zouden hebben; en daarmee uit. Maar, dat er nu zijn, die in 't verboden artikel aanleiding nemen, om ontrouwer in hun kerkbezoek en koeler in hun kerk-sympathie te worden, is zeker. Ik verdedig dit niet. Ik keur dit scherp af. Onze liefde voor de kerk mag zeker niet afhankelijk zijn van ons gevoel van al- of niet bevrediging. Maar ik durf hier toch te vragen: is in dit geval niet eenigszins aanstoot gegeven?

Niet om te verwijten, schreven wij: maar uit liefde tot de kerk, die bij sommigen niet meer de liefde heeft, die zij verdient. Dat men soms onze kroniek aanhaalt met een zekere schadenfreude en dus met andere bedoeling, dan waarmee zij geschreven werd, komt niet voor onze verantwoordelijkheid. Met

zeer geringe ervaring, met beperkt inzicht, misschien wel op niet voldoende tactische wijze — wij bekennen 't eerlijk — schrijven wij over deze dingen: maar toch met 't verlangen naar een kerk, die de liefde en belangstelling heeft van *al* hare leden, ook omdat zij met aller behoeften ernstig rekenen wil. Meenen wij, dat hier eenzijdigheid soms nog is, wij durven te vragen. Ook in deze concert-kwestie heb ik, voor ik mijn oordeel uitsprak, nog om eenige opheldering gevraagd. Die is, helaas, achterwege gebleven.

Kroniekschrijver.

IN EN OM HET STUDENTENGILDE.

Twee jaren oorlog. — Roomsch studentenblad. — De zomerconferentie der N. C. S. V. — De N. C. S. V. en de Modus-Vivendi.

Op den eersten Augustus l.l. was het twee jaar geleden, dat de machten van den oorlog over Europa ontketend werden. Twee jaren oorlog! Wie had dat ooit kunnen en durven indenken, staande aan het begin van dezen ontzaglijken krijg. Algemeen was men van opinie, dat een oorlog, gevoerd in dezen stijl, niet langer zou kunnen duren dan drie maanden, hoogstens. „Waar toch zou men al het materiaal vandaan moeten halen om het langer te kunnen volhouden? In een oogenblik immers zullen de volken uitgeput zijn."

Ja, we hebben het gezien. Al twee volle jaren. En welke volken zijn uitgeput? Steeds nieuwe werpen zich in het strijdgewoel. Wie zal nu volgen?

Maar de groote vraag is, hoelang dit vreeselijke nog moet duren. Vertelde niet von Hindenburg, dat hij nóg op twee jaar rekent? Profeteerden sommige Engelsche kranten niet, dat de oorlog tot December 1918 zou duren? Hoe hebben ze den moed om nog twee zulke jaren tegemoet te zien. Zijn deze tijden dan nog niet verschrikkelijk genoeg.

Tot de producten der beschaving schijnt de vrede vooralsnog niet te behooren.

En wat vermogen de pogingen, die van den kant der neutralen worden aangewend om den oorlog tot staan te brengen? Voorloopig blijkbaar nog niet veel. Men merkt er althans weinig van. In Nederland maakt de Ned. Anti-Oorlog Raad propaganda tegen den oorlog. Maar wie is er nú nog vóór oorlog? Immers niemand. Kan zulk een propaganda nu dát nut hebben, wat de leiders er van meenen te kunnen verwachten. Wij gelooven van niet. Misschien zijn wij wat te pessimistisch gestemd; maar als de onzijdigen zich eens aaneensloten en gezamenijk werkten bij de regeeringen der oorlogvoerende partijen. Zou dit niet meer succes kunnen hebben? Tezamen zijn ze sterker dan apart staande, dat spreekt van zelf. Zou door zulk een actie de kans op een verbetering van den wereldtoestand niet grooter worden? Wij meenen van wel. Maar dit zal van officieele zijde moeten uitgaan, anders zal het, dunkt ons, te weinig indruk maken.

Laten we in ieder geval hopen, dat nog de naaste toekomst ons den vrede

brengt. Dan zal de rust weer een tijd intreden, maar zeer weldadig op de volkeren inwerken, daar twijfelen we geen oogenblik aan.

De vrede, maar wanneer?

* * *

Het „Roomsch Studentenblad", uitgaande van de Unie van R. K. Studentenvereenigingen, heeft zijn zesden jaargang beëindigd, en we kunnen er van harte bijvoegen: met eere!

Want niet alleen dat dit blad goed verzorgd is, dat er een frissche geest door waait — maar bovenal dat het zijn beginsel hoog houdt: Zoekt de dingen die boven zijn! dàt heeft onzen lof.

Zeker, daar is veel dat ons scheidt; daar is dikwijls een niet begrijpen; ook wel eens iets dat tot tegenstand prikkelt; maar daar is toch een machtiger band, want tegenover hen die daar zeggen: „Wat hebben wij met U te doen", vormen we één ondoordringbare legerschaar; we zijn onderscheiden wat het corps aangaat, maar we hebben één oversten Leidsman; we strijden elk op eigen gebied, naar eigen inzichten, maar allen tezamen voor God onzen Koning; en onze geestdrift is eenig en alleen gericht op Jezus Christus; (niet dat we dit altijd klaar voor oogen hebben, dan zouden we betere discipelen zijn!).

Of is dit niet ook ons uit het hart gegrepen, wat Pater Gielen het hoogste ideaal noemt, „waarnaar ieder Katholiek moet streven: het goede te doen om God te eeren en kwaad te vermijden om Hem?" (pag. 133).

Zoo mogen er dan voor ons oor dissonanten zijn in het groote koor dat Gods lof bezingt — voor Hem zelf is daar heilige harmonie; en niemand onzer zou voor zich het recht kunnen opeischen van alleen wijs te zijn en goed, maar we jagen er naar.

Het Thomas-Lustrum is op waardige wijze gevierd — we vermeldden het reeds — en de gedachtenis er aan is vastgelegd in het feestnummer dat dezen jaargang sluit, een luisterrijke afspiegeling van machtig feestbetoon.

Ons dunkt, de nieuwe Redactie moet wel een dankbaren tijd tegemoet gaan. Met te meer aandrang willen we haar ook onzerzijds een hartelijk „Glück auf!" toeroepen.

* * *

Aan onze gewoonte, om in de eerste kroniek na de zomervacantie een woord te wijden aan de laatstgehouden zomerconferentie der N.C.S.V., willen wij ook dit jaar getrouw blijven. Op ons verzoek zond een onzer lezers zijn indruk, dien wij, onder vriendelijke dankbetuiging, gaarne hieronder weergeven.

> Van 10—15 Juli hield de N.C.S.V. op de Nunspeetsche heide haar 21ste Zomerconferentie. Het aantal der deelnemers was evenals vorige jaren, grooter dan van de voorafgaande conferentie en is nu reeds gestegen tot 350. Deze voortdurende uitbreiding verwondert ons niet. Wij hebben ook iets gevoeld van de bezieling, waarvoor de zomerbijeenkomsten zoo bekend staan. In de wandeling is men dat de „conferentiestemming" gaan noemen, een term, die wel te aanvaarden is, mits er niet onder verstaan wordt zoo gansch iets bijzonders, dat alleen maar op een Zomerconferentie van de N.C.S.V. kan gevonden worden. Velen gebruiken dit woord zoo, en dan nog dikwijls als de aanduiding van iets sportiefs in het religieuze. Dat riekt

niet alleen, maar is ook een beetje methodistisch. Ontdaan van dit extravagante is er toch werkelijk iets, dat men „conferentiestemming" kan noemen. Niemand weet precies te zeggen wat het is, maar ieder gevoelt, dat het gewone leven er ver voor op den achtergrond gaat. Dat is de werkelijkheid van de N.C.S.V. Dit te ontkennen valt moeilijk. Het is toch allermerkwaardigst hoe hier als bijna nergens de valsche schaamte zwijgt, en over de hoogste dingen, die God en onze eigen ziel betreffen gesproken wordt met een openheid en oprechtheid aan het naieve grenzende. En de Christelijke religieuze toon, die er heerscht, boezemt alle vertrouwen in, dat hier waarheid en eenvoudige ernst aan het woord zijn.

Wie dat gezien en meegeleefd heeft, moet tot de overtuiging komen, dat de N.C.S.V. inderdaad voorziet in een behoefte, die studenten voor de verzorging van hun geestelijk leven hebben. Het is de eere van de N.C.S.V. en voornamelijk van haar uitnemende organisatoren, dat zij niet alleen de behoefte verstaan hebben, maar ook een methode gevonden hebben eenigermate daaraan te voldoen. Zij hebben een vorm gevonden, die bij onzen tijd past. Wel maakt het verschil of men op het oog heeft den Gereformeerd opgevoede student, die ingeleid is in de traditie van zijn kerk, of den religieus slap opgevoede, die vooral door verkeerde kerkelijke toestanden van de historie is losgeweekt.

Al bestaat dit verschil, onze tijd in het algemeen voelt weinig historisch, en met dien stroom gaat tenslotte ook de Gereformeerd opgevoede mee. Dit verschijnsel staat niet op zichzelf. Onze tijd specialiseert en concentreert den geest op het enkele. Wij kunnen alles niet meer omvatten. Het universeele zou noodzakelijk het oppervlakkige in zich sluiten. Zoo moet onze tijd aan historisch besef verliezen. Daarentegen neemt het sociale gevoel toe. Door de toenemende specialiseering hebben we elkaar meer noodig, wordt het leven afhankelijk en wordt de maatschappij ingewikkelder. Zoo wordt het leven minder eenzelvig, terwijl de materieele cultuur het oefenen van gemeenschap hoe langer hoe meer bevordert.

Deze levenswet, zoo bepaald door de gesteldheid en het omvattingsvermogen van onzen geest, geldt ook in de religie. Omdat de N.C.S.V. een beweging van onzen tijd is, valt dat hier duidelijk waar te nemen. Dat de band aan de Kerk en de theologie van vroeger dagen niet sterk is, blijkt uit de onbekendheid en (misschien daardoor) ook uit de onbemindheid van de oude dogmata. Wij kunnen de N.C.S.V. hiervan geen verwijt maken, omdat de schuld dieper ligt. En hier dogmatische constructie's op te dringen, aan wier historie men feitelijk vreemd bleef, is even dwaas, als wanneer men in Indië inlanders wilde instrueeren naar de formulieren van Eenigheid. We behoeven niet te aarzelen het ontbreken van een dogmatischen grond een groot gemis voor de N.C.S.V. te noemen. Daartegenover staat evenwel, dat, wat ik de sociale factor zou willen noemen, bijzonder tot haar recht komt. De drang naar eenheid en gemeenschap heeft naar het hoogste doen grijpen, en niet minder dan een wereldfederatie van studenten, die Christus belijden, is de vervulling geworden.

> Wij verblijden ons in dien grooten bloei van de N.C.S.V. Zij wil maar niet een Christelijke vereeniging zijn, waarvan het voornaamste kenmerk dikwijls is hare groote onbeduidendheid voor het Christendom. Zij noemt zich Vereeniging van Christenen. Ook de conferentie van dezen zomer heeft ons versterkt in de overtuiging, dat vergaderingen, waar men samenkomt omdat men Christen is, uiterst belangrijk zijn. Wij gelooven, dat het Gods werk is. Daarom is de N.C.S.V. ons sympathiek.

Na dit zeer bezonnen en voor de N.C.S.V. vriendelijke woord van onzen lezer, willen wij ook, en alleen in verband met haar, een enkele opmerking maken over een zaak, die in de laatste weken zeer druk besproken werd.

Zooals men zich herinneren zal, werd er in verschillende kringen geklaagd, dat de N.C.S.V. met haar nieuwe plannen — die intusschen zich al begonnen te verwezenlijken — voor velen de plaats der Kerk ging innemen. Ook wij wezen op 't gevaar, dat tegen den opzet en bedoeling der N.C.S.V., dit gebeuren zou en meenden, dat 't haar plicht was in dit stadium van haar geschiedenis zich van hare houding tegenover de Kerk rekenschap te geven. Versterkt zijn wij in deze meening, in 't Eltheto-nummer van Juni, de heer G. Mol kwam beweren, dat „Kerk en N.C.S.V. ideëel beschouwd, in wezen en doel gelijk zijn".

Gelukkig gaf in dit zelfde nummer de 1e secretaris Dr. H. C. Rutgers de verzekering, dat 't allerminst de bedoeling der N.C.S.V. is remplaçante der Kerk te worden, dat zij integendeel een ondergeschikte plaats onder haar wil innemen en doet hij een oproep mede te zoeken naar de oorzaken voor de toenemende kerkvervreemding onder intellectueelen en studenten, om langs dien weg ook een oplossing te vinden voor de kwestie N.C.S.V. en Kerk.

Natuurlijk wil Fraternitas hier zooveel mogelijk medewerken en als één der voornaamste oorzaken van de voortgaande verzwakking van het kerkelijk besef noemen wij ditmaal den tegenwoordigen toestand der Ned. Herv. Kerk, die in de bekende modus-vivendi-kwestie weer duidelijk gebleken is.

Over dit voorstel der Utrechtsche hoogleeraren is de geheele kerkelijke pers reeds weken in beweging. Bijna nergens is 't met instemming ontvangen. Nu eens als modus moriendi, dan weer als modus occidendi is 't gescholden. Ja, de ijver ertegen is bij sommigen zelfs zoo hevig geworden, dat men 't beschouwd heeft als een verbond met den satan en een partijkiezen voor den anti-Christ, terwijl men in de kringen der „Confessioneele vereeniging" 't over 't algemeen opvat als een politieken zet van Prof. Visscher.

Of 't in de praktijk werkelijk uitvoerbaar zal zijn — de Haagsche Synode wilde dat de hooggeleerde heeren dit nog nader zouden aantoonen. Zij hebben echter voor die eer bedankt: der Mohr hat seine Schuldigkeit getan; er kann gehen. Wat 't verdere lot nu van dit voorstel zal worden, valt niet te zeggen; in ieder geval blijft 't merkwaardig voor den toestand der Hervormde Kerk, die met haar naam en pretentie van Kerk een schandelijk spel speelde.

Dat 't een droevig bewijs zou zijn van de indringing der politiek (dit dan in ongunstigen zin opgevat) in de kerk, gelijk men hier en daar beweert, kunnen

wij niet 't meest opvallend vinden, al is 't zeker, dat Prof. Visscher 't aannemen van dit voorstel niet de oplossing van de kerkelijke kwestie vindt; 't de besprekingen niet bevordert wanneer sommigen er in zien de reglementeering van den definitieven toestand en anderen 't middel om straks 't einddoel, een algeheele boedelscheiding tusschen de verschillende richtingen in de kerk, te bereiken.

Meer voelen wij voor 't bezwaar, dat door dit voorstel modernen en ethischen als gleichberechtigt erkend en hun positie in de kerk gesanctioneerd en gelegitimeerd zou worden. Echter men drukke van hervormde zijde dit gravamen toch niet! Als men jaren aaneen reeds als kerk personen van verschillende richtingen als leden of als ambtsdragers opneemt, hun werk onaangevallen laat, en ook betaalt, — wat is dit anders dan hun officieele erkenning door de kerk en heeft men, lid dier kerk zijnde, daar geen deel aan, ook al moppert men in niet-kerkelijke vergaderingen of geschriften nog zoo tegen?

Zoo is de Hervormde Kerk zelf oorzaak, dat 't kerkelijk besef bij velen verdwijnt. De Kerk moet zijn pilaar en vastigheid der waarheid. Zij moet eenerzijds toezien, dat de waarheid in haar eigen kring zuiver gepredikt wordt, en anderzijds den moed hebben om ook naar buiten op te treden als verkondigster der *absolute* waarheid Gods. Zij mag nooit tolerant of toegeeflijk wezen tegen wat, 't zij binnen, 't zij buiten haar kring tegen de waaarheid ingaat, of van haar afwijkt. Relativisme en scepticisme, zij ondermijnen genoeg reeds 't leven van de kinderen der 20e eeuw; van waar zullen wij levensmoed, levenskracht, levensblijheid ontvangen, als ook de Kerk onbeslist en onzeker wordt? De wetenschap eindigt menigmaal met een non liquet; de kerk moet zeker wezen in haar spreken. De stem die zij hooren doet, zij vrij van alle aarzeling en onvastheid. Zij poneert, waar 't om eeuwige belangen gaat met beslistheid: zoo is 't en anders niet. Zij weerlegge wie durft tegenspreken en drijve uit, wie 't anders blijft volhouden. Dat is kracht; geen zelfoverschatting, maar de kracht der waarheid. Dat maakt indruk. Dat zal eerbied en ontzag inboezemen. Dat raakt de gewetens. Dat maakt onmogelijk, dat men in onverschilligheid aan haar voorbij zou gaan. Dat zal een vurig pro-, of een fel contra- doen uitgaan. Dat is een houding, harer waardig. En dat is haar roeping ook.

Maar eenerzijds gemeenschap te hebben met een kring, waarin met de waarheid gespeeld wordt, en anderzijds steeds te klagen en jammeren, dit geeft den indruk van zwakheid en onzekerheid. Zoo worden de kerkelijke verkiezingen partijstemmingen. De kerkelijke vergaderingen en pers 't strijdperk van altijd vechtende dominees. De kansel de spreekplaats voor ieder, die zichzelf interessant genoeg vindt om een vroom woordje te spreken; en de kerk zelf wordt voorwerp van medelijden en deernis, van spot en verachting, inplaats dat zij de profetes is, die met Elia de valsche priesters hoont en tergt, in hun valschheid en onmacht aan den kaak stelt; de schare tot een besliste keuze dwingt; de geschiedenis beheerscht en 't lot van land en volk leidt.

En al voert men hiertegen, ook van orthodoxe zijde, wel aan, dat men door in de Hervormde kerk te blijven, een veel ruimer kring van hoorders voor zijn waarheidsprediking bereiken kan, dan schijnt ons hier niet alleen een verwarring

van preek en evangelisatie-toespraak plaats te grijpen, maar ook een omkeering van de goede orde, dan is de kerk er om den dominee en niet de dominee om de kerk.

De geschiedenis heeft deze utiliteitsoverweging dan ook weerlegd. Is de positie der kerk werkelijk gered? Wat voelt men, om ons tot de studenten-kringen te beperken, voor kerkbezoek en katechisatie, voor belijdenis doen en avondmaal? Hoe staan de theologische studenten, haar aanstaande predikanten in 't algemeen tegenover de kerk? Men krijgt dikwijls den indruk, dat zij, — en wij stellen hiermee een der gunstigste gevallen — roeping gevoelend, om de waarheid Gods te prediken, de kerk gebruiken als een soort toevluchtsoord, die eenerzijds hun een geregeld gehoor verschaft en anderzijds een bestaan verzekert. Maar was er een religieuse vereeniging, die hun dat zelfde geven kon, 't was hun om 't even, ja misschien nog wel zoo lief. De kerk zal hen dienen en niet zij de kerk. En wijl de eene dienst den ander waard is en men den ouderdom eeren moet, brengen zij af en toe nu reeds de kerk en nog vaker den dominee een beleefdheidsvisite in den vorm van een kerkgang. Maar kunnen zij 's Zondags elders een interressante Christelijke toespraak hooren, dan zijn zij daar present. Dat is 't resultaat van de geschiedenis eener kerk, die irenisch wezen wil als 't om de waarheid gaat, bijeen wil houden, wat niet samen gaan kan en de wijsheid van hooggeleerde heeren noodig heeft, om, niet al te ellendig, verder te kunnen blijven bestaan.

Voor de N. C. S. V. die in den tijd van de Modus-Vivendi-kwestie haar houding tegenover de kerk moet bepalen, is dit niet de meest gunstige gelegenheid. Zij telt verscheidenen in haar midden, zooals wij ze boven teekenden. Sommigen zullen misschien de kwestie van N. C. S. V. en kerk indifferent vinden, anderen haar liever vermijden uit vrees voor partijstrijd, dien zij buiten de kerk juist ontvlucht zijn, nog anderen haar te voren onoplosbaar achten: tegenover zulk een kerk is geen houding te bepalen.

Toch blijven wij er op aandringen, dat men de kwestie aan de orde stelle. Al speelt de Herv. Kerk met haar pretentie van kerk, de N. C. S. V. mag geen oogenblik den indruk geven, dat de gedachte van den heer Mol de hare is, alsof zij in wezen en doel met de kerk gelijk is. En er zijn ook nog Gereformeerde kerken in Nederland! Die schijnen voor sommigen maar als half mee te tellen, alsof de Herv. Kerk 't een en 't al was. Als Geref. studenten hebben wij dan ook de roeping 't kerkelijk gevoel onder ons levendig te houden en naar buiten de pretentie onzer kerken te handhaven, en te toonen vooral ook dat dit geen grootspraak is. Verschillen zullen daardoor misschien scherper vorm krijgen; als 't niet anders kan, dan begeeren wij dit liever, dan rust en stilte, die men verkreeg door de waarheid 't zwijgen op te leggen.

Voor de N. C. S. V. is dit verschil van kerkelijk standpunt onder hare leden geen vereenvoudiging van de zaak. Misschien zal zij 't ook slechts tot een Modus-Vivendi kunnen brengen. Maar wij hopen, dat die vervallen zal, zoodra de Herv. Kerk aan *haar* Modus-Vivendi geknoei en laksheid, waar 't om de waarheid gaat, afgelaten zal hebben. Dan had niet alleen de kerkelijke-, maar ook menige andere kwestie haar oplossing gevonden. Ook de studentenwereld vraagt om 't einde van den kerkelijken strijd! Wie zijn er heroiek genoeg om hem tot beslissing te brengen?

1 Oct. 1916.

* * *

J. H. DONNER,
BOEKHANDEL.
ROTTERDAM. BOTERSLOOT 128.

LEVERING VAN BINNEN- EN BUITENL. BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN.

HENRI F. W. MEIJERAAN.
Hoogewoerd 36. Telef. 437,
LEIDEN.
Agent der „GAZELLE" RIJWIELEN.
Bonds-Rijwielhersteller.

Engelsch Heeren Mode- en Hoeden-Magazijn.
ALB. B. TIMMERMANN.
Breestraat 90-92. - Tel. 536.
LEIDEN.

W. B. Ganzevoort,
PIANO-, ORGEL- en MUZIEKHANDEL, -
Smeden 22 - Zwolle.

Wij leveren onze orgels ook in HUUR en KOOPHUUR tegen zeer billijke voorwaarden.

DAMES EN HEEREN-KLEEDERMAKERIJ.
Rapenburg 110 - LEIDEN.
Uitsluitend:
Engelsche en Schotsche Stoffen.
Aanbevelend,
JAC. DE NEEF.

MAGAZIJN VAN
Heeren- en Dameskleeding.
Steeds uitgebreide sorteering in alle genres
Engelsche Stoffen.
Voor uitstekend passen en soliditeit der Stoffen wordt ingestaan.
Concurreerende prijzen.
J. Scheltens, Oudestraat,
KAMPEN.

Abonnementen op Fraternitas, die na het verschijnen van dit nr. worden besteld, kunnen aan nieuw aangenomen leden der drie corpora geleverd worden ad **f 1.40**, waarvoor men de nrs. vanaf 1 Januari tot 31 Dec. a.s. ontvangt.

Er zijn daarvoor nog een klein getal exemplaren beschikbaar, spoedige bestelling is dus gewenscht.

De Uitgever,
J. H. DONNER.

Rotterdam, 1 October 1916.

VERSCHENEN:

ANNUARIUM

— DER —

Societas Studiosorum Reformatorum

1916.

INHOUD: I. Vereenigingsleven. II. Bijdragen (o. a. van Prof. Dr. A. NOORDTZIJ, Dr. J. VAN DER VALK, wijlen A. STEKETEE, J. P. DE GAAY FORTMAN, D. M. J. P. C. BREEBAART, JAC. BROUWER) en 4 foto's.

Prijs f 2.50.

Den nieuw aangekomen leden der S.S.R. wordt dringend aangeraden, zich dit Annuarium aan te schaffen, zij vinden er alle gegevens in, de S.S.R. betreffende.

Belangstellenden buiten S.S.R. wordt op aanvrage gaarne uitvoerig prospectus toegezonden.

Te bestellen bij den Uitgever J. H. DONNER te Rotterdam.